

KMETSKI LIST

Štev. 11.

Ljubljana, 12. marca 1941

Leto XXIII.

Borba za balkan

Pozornost vsega sveta velja sedaj Balkanu. Tu se bje ostra in srdita borba med obema taboroma.

Kakor hitro je Bolgarija uradno pristopila k trozvezi in so začele nemške čete korakati v državo, je svet nestrpnno pričakoval, kaj poreče k temu Rusija.

Ruska izjava

Ruska vlada je tudi takoj podala izjavo, ki v njej naglašja, da se ne strinja z bolgarsko vlado. Rusija namreč smatra, da se je s prihodom nemških čet v Bolgarijo vojna razširila tudi na to državo. Rusija pa ne bo nudila Bolgariji nobene pomoči.

Izjava je seveda zbudila obilo odmevov. Ruski je kmalu sledila nemška izjava, kjer ugotavljajo nemški uradni krogi, da je rusko gledanje pač vprašanje ruske politike. Menda je izza sklenitve rusko-nemškega pakta to prvi primer, da podajata obe vladi oddvojene izjave.

Seveda prenačljeno presojanje tega dejstva ne bi bilo na mestu. To je razvidno tudi iz angleških poročil, ki ne pripisujejo ruski izjavi posebnega pomena. Hkratu pa tudi ne kaže podcenjevati tega dogodka. Ako nič drugega ne, potem ruska izjava dokazuje vsaj to, da se Sovjetska zveza ni odrekla svojim interesom na Balkanu. Kako jih namerava braniti in varovati, je seveda stvar njene politike. O tem so pač mogoča različna ugibanja, stvarnega pa doslej ne more nihče povedati nič.

Nemčija

posveča trenutno več pozornosti diplomatski borbi kakor spopadom na bojiščih. V glavnem ji je šlo verjetno za to, da prepreči ustvaritev angleške fronte na Balkanu. Z vključitvijo Bolgarije v osni sestav se ji je to v glavnem posrečilo, zlasti še, ker Jugoslavija slej ko prej vztraja na stališču stroge nevtralnosti.

S tem seveda borba za Balkan še ni končana. Med balkanske države je treba šteti tudi Turčijo, čeprav je njena kopna posest na Balkanu primeroma majhna. Važna pa je zato, ker je tu evropska obala Dardanel, morske ožine, ki pomeni edini izhod Rusije iz Črnega morja v Sredozemlje. Zato je razumljivo, da je sedaj Turčija središče velike diplomatske borbe. Od njenega izida bo tudi v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj dogodkov na tem področju.

Turčija je vezana s prijateljsko pogodbo na Anglijo. Nemška diplomacija si sedaj prizadeva, da bi to zvezo če že drugega ne — vsaj močno zrahljala.

V noti, ki jo je Hitler poslal Turčiji, prihaja to dovolj vidno do izraza. Saj je v noti baje izražena naravnost želja, da vstopi Turčija v zvezo osnih držav. V tem primeru bi Nemčija z njo sklenila nenapadno pogodbo.

Kako bo Turčija odgovorila na nemške želje, zahteve in ponudbe, je vprašanje. Razgo-

vori angleškega zunanjega ministra Edena v turški prestolnici dovoljujejo domnevo, da je v tem primeru angleška diplomacija prehitela nemško. Seveda je to samo domneva. Ako je pravilna, se bo v kratkem pokazalo.

Prav v Turčiji in na njenih mejah se bližajo interesi treh velesil: Anglije, Nemčije in Rusije. Zaradi tega križanja interesov je položaj toliko bolj zamotan in so vse tri diplomacije postavljene pred izredno težko nalogo. Kakor koli bo ta naloga rešena, pomeni prenos, oziroma razširjenje vojne na Bližnji vzhod.

Kaj poreče k temu Rusija? Kako bo ta velesila gledala razširitev vojne v neposredno bližino sovjetskega petrolejskega polja? To so vprašanja, na katera bo morala odgovoriti najbližja bodočnost.

Italija

stoji v tej veliki diplomatski borbi navidezno nekako ob strani. Seveda pa je to samo navidezno. Dasi uradno proglašajo grško-italijanski spor za vprašanje teh dveh držav, je vendar na njem zainteresirana tudi Nemčija.

Pomoč Angliji uzakonjena

V soboto ponoči je sprejel ameriški senat Rooseveltov zakon o pomoči Angliji s 60 glasovi proti 31. S tem zakonom je dobil Roosevelt velika pooblastila do 1943 leta.

Po pooblastilih tega zakona je Roosevelt pooblaščen posoditi, prodati ali brezplačno prepustiti demokr. državam vse vrste municije, topove, puške, raznovrstno drugo orožje, letala, vojne ladje, trgovske ladje in vse druge potrebščine in njihovo popravilo, izpopolnitev ali modernizacijo v ameriških tovarnah.

Zakon tudi izrecno določa, da sme Roosevelt dovoliti v take države izvoz vseh vrst živil in življenjskih potrebščin, tako da ima prav za prav docela svobodne roke in da odpadejo vse dosedanje omejitve. Na zborovanju farmerjev je nedavno Roosevelt izjavil, da so ameriška skladišča živil tako nabito polna, da lahko Amerika prehrani ne samo sama sebe, marveč tudi vse prijateljske države.

Ameriške vojne ladje bodo smele spremljati trgovske ladje v Evropo in tudi ameriška vojska bo lahko stopila na izvenameriško ozemlje. Za prevoz v Evropo so pripravljene že ogromne količine vsakovrstnega vojnega materiala. Med drugim je pripravljenih večje število lažjih vojnih ladij kakor rušilcev, torpedovk, topničark in podobnih manjših s skupno tonažo 200.000 ton. Na ta način naj bi se okrepilo angleško vojno brodogradništvo, da bi moglo zavarovati vse trgovske poti iz Amerike v Anglijo in zagotoviti neoviran prevoz vojnih potrebščin iz Amerike. Prav tako je pripravljenih veliko število najmodernejših vojnih letal vseh vrst od brzih lovcev do najtežjih dolgoprogovnih bombnikov. Skupno vrednost vojnih potrebščin, ki so pripravljene za takojšnji prevoz v Anglijo, cenijo na 1,3 milijarde dolarjev.

Odslej bo tudi vsa ogromna kapaciteta ameriške industrije služila v celoti skupnim obrambnim interesom Anglije in Amerike. Ogromno naravno bogastvo, s katerim razpolaga Amerika, zagotavlja najvišji vzpon ameriške industrijske proizvodnje. Jeklarska industrija izdelava letno 80 milijonov ton jekla, to

je dvakrat toliko kakor ves evropski kontinent. Nad 60 odstotkov nafte se pridobiva v Zedinjenih državah, ki razpolagajo tudi s 34 odstotki svetovne proizvodnje premoga, 38 odstotki svetovne produkcije železa, 32 odst. svetovne proizvodnje bakra in 49 odst. svetovne proizvodnje bombaža. Letalska produkcija se je že doslej povzpela na 1000 letal mesečno in se bo v prihodnjih mesecih dvignila na 16.000 letal. Avtomobilska industrija je vsa preurejena za izdelavo vojaških avtomobilov, tankov, letalskih motorjev in letal. V letu 1940 je zaposlitev v teh industrijskih panogah porasla za 40 odstotkov. V lanskem letu je bilo zgrajenih za 541.000 ton novih ladij. Če se pomisli, da se je ameriško ladjedelstvo v štirih letih svetovne vojne dvignilo od 157.000 na 3.58 milijona ton, se lahko zamisli, kako zelo se bo dvignilo ladjedelstvo šele sedaj, ko je Amerika zastavila vse svoje sile za dosego čim večje proizvodnje, da bi mogla »pomagati vsem onim državam, katerih obrambo smatra predsednik Roosevelt kot važno za obrambo Zedinjenih držav«, kakor določa pravkar sprejeti zakon.

Rooseveltova zmaga

Pretekli petek je bil dokončno sprejet znani Rooseveltov zakon o ameriški pomoči Angliji. V senatu so bili vsi dodatni in spreminjevalni predlogi opozicije odklonjeni.

S tem je Roosevelt dokončno zmagal. Amerika na podlagi novega zakona lahko pošilja svoje čete, kamor se ji zdi potrebno. Ameriške vojne ladje lahko spremljajo transporte ljudi in materiala v velikobritanske vode.

Z novim zakonom je dobil Roosevelt za ameriške razmere skoraj diktatorsko oblast. Verjetno je, da bo odslej ameriška pomoč Angliji prihajala dosti hitreje in v znatno večjem obsegu kakor doslej. Zato je tudi pričakovati, da bodo Nemci in Italijani pospešili podmorniško vojno.

V zvezi s temi pripravami je odpotoval v ponedeljek v Evropo poseben Rooseveltov poverjenik Harriman. Ta prihaja v Anglijo kot prezidentov osebni zastopnik, ki bo merodajen v vseh vprašanih ameriške materialne pomoči. Skupaj z njim potujeta v London kot njegova pomočnika polkovnik Georg Green in Edvard Warner. Prvi je iz posvetovalnega odbora ameriškega vojnega ministrstva, drugi prihaja kot strokovnjak za letalstvo.

V zvezi s temi dogodki zdaj vso javnost zanima vprašanje o nadaljnjem zadržanju Zedinjenih držav. Ali bodo samo kot nevtralna prijateljska sila podpirale Anglijo, ali vstopijo v vojno na njeni strani?

Po zatrditvah nekega newyorškega lista je sedaj že jasno, da je Amerika tik pred neposrednim posegom v vojno. Baje ni več dvoma o tem, ali naj Zedinjene države vstopijo v vojno ali ne, temveč gre samo še za to, kdaj naj se začno vojskovati proti Nemčiji in Italiji. Vsa-

ka druga možnost, da bi se sedanja vojna končala v smislu ohranitve demokratskih načel, je po pisanju tega lista izključena.

Razumljivo je, da se svet sedaj tudi zanima, kakšni so odnosi med Zedinjenimi državami in njih sosedji. Za Mehiko je izjavil njen zunanji minister Padilla, da doslej z Zedinjenimi državami še nima nobene tajne pogodbe, da pa bi v primeru kakšne nove nevarnosti v nadaljnjem razvoju vojnih dogodkov takoj sklenila vojaško zvezo z USA.

O napetosti v območju Tihega oceana najbolj priča dejstvo, da so se ameriški državljani večinoma že izselili iz francoske Indokine, zdaj pa zapuščajo tudi Nizozemsko Vzhodno Indijo. Deloma odhajajo z letali v Avstralijo, deloma z ladjami v Ameriko.

Po vsem tem torej ni izključeno, da se vojna še to leto razširi tudi na Ameriko in tako približa končni odločitvi. Bojišča pa, ki bo odločilna, za sedaj še ni mogoče slutiti.

Vedrega čela dogodkom naproti

Na koncertu za vojake, ki ga je v nedeljo priredilo v Ljubljani društvo vojnih dobrovoljcev in Združenje rez. oficirjev je govoril tudi divizijski general, g. Ljubomir Stefanović, ki je s svojim govorom doživel aplavz, da se je tresla gledališka dvorana. Divizijski general je proslavljal v prvem delu svojega govora junške čine dobrovoljske divizije v Rusiji in nato govoril o naši sedanji vojski. Govornik je dejal:

»Prva jugoslovenska divizija je bila sestavljena iz najboljšega in moralno najmočnejšega materiala, iz ljudi, ki jih nista zbrala sila ali zakon, temveč najbolj vzvišeni motivi, ljubezen do domovine in svobode ter želja po osvobojenju in zedinjenju vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jugoslovenska divizija je predstavljala v svojem sestavu resnično idealno tvorbo, ki je bila v tistih dneh najmočnejši izraz naše jugoslovenske ideologije v letih 1915 in 1916. V dobudžskih borbah je padlo 245 oficirjev in 8036 podoficirjev in vojakov, to je nad 40 odstotkov vseh borcev. Sovražnik pa je izgubil v teh bojih 14.800 mož, 15 topov in 8 strojnic.«

»Moč naše vojske je v tem, — je nadaljeval govornik — da predstavlja zbor najboljših moči našega naroda in njegovo odločnost braniti svobodo. Mi smo relativno majhni po številu, toda ni naroda v Evropi, ki bi bil večji od nas po ljubezni do svoje grude in svobode. V tem je največja moč naše vojske. Jugoslovenska vojska ima zelo bogate vojne izkušnje, ki so njeni člani sodelovali v številnih zmagoslavnih vojnah. Ona je tudi tehnično dobro opremljena. Moralna sila

našega naroda in slava naše vojske predstavljata danes brez dvoma dejstvo, s katerim je treba računati pri vseh kombinacijah balkanske politike. Slovita po svoji hrabrosti in svojih vojaških sposobnostih v daljni in bližnji preteklosti, uživa danes naša vojska v svetu ugled, ki je v čast kraljevini Jugoslaviji. Ob takih vrlinah in taki pripravljenosti našega naroda ali, kar je isto, oborožene sile kraljevine Jugoslavije ni žrtve, ki je ne bi mogli doprinesiti, ako bi bilo postavljeno vprašanje naše svobode in naše pravice do svobodnega življenja na rodni grudi. In naj nam usoda določi kakršnokoli bodočnost, ponosni na svojo preteklost in v zavesti svojih dolžnosti in pravic v sedanosti, stopamo mi vojaki vedrega čela in visoko dvignjenih glav dogodkom nasproti. Naše geslo je Vse za dobrobit kralja in domovine!«

Po končanih koncertnih točkah je spregovoril tudi ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen, ki je pozdravil našo vojsko in govoril o osvobojenju ter zaključil svoj govor:

»Prepričani smo, da se naš narod tudi danes v polni meri zaveda, kaka neprecenljiva vrednota nam je svoboda, brez katere ni napredka in ne sreče. Polni smo zaupanja, ker vemo, da budno bdi ob krmilu naše države modri krmar, kraljevi namestnik knez Pavle. (Navdušene ovacije). Verujemo tudi, da našo vojsko preveva danes isti požrtvovalni in junaški duh kakor v preteklosti. Zato lahko upravičeno zakličemo vsemu narodu: Kvišku glave! Naša junška vojska naj živi!«

Za dvig kmetijske produkcije

Glavni odbor Zveze kmetijskih zbornic je imel pretekli teden v Beogradu sejo, ki so ji prisostvovali delegati vseh sedem kmetijskih zbornic. Predsednik Milan Badjak je pozdravil zastopnika kralja, polkovnika Tomića, kmetijskega ministra Čubrilovića in prometnega ministra inž. Bešlića. Kmetijski minister dr. Čubrilović je v obširnem govoru podčrtal, da je povečanje kmetijske proizvodnje ena naših prvih nalog. V ta namen je bil proračun kmetijskega ministrstva povečan za 240 milijonov din, ki se bodo uporabili za izvedbo načrta, ki ga je ob sodelovanju z vsemi poklicanimi činitelji odobrilo kmetijsko ministrstvo in ki se bo izvajal v sodelovanju s kmetijskimi zbornicami. Za

pospeševanje kmetijstva bodo tudi nadalje na razpolago sredstva Prizada, direkcije za zunanjo trgovino in Privilegirane družbe za silose. Kmetijski minister je podčrtal važnost kmetijskih zbornic kot živo zvezo med ministrstvom in kmetijstvom. Kmetijske zbornice morajo sodelovati pri vseh ukrepih, ki se nanašajo na pospeševanje in povzdigo naše kmetijske proizvodnje. Upoštevajoč to važno vlogo kmetijskih zbornic, je v proračunu svojega ministrstva določil en milijon dinarjev kot podporo Zvezi kmetijskih zbornic.

Po izčrpnih razpravi je bila sprejeta obširna resolucija, ki vsebuje v glavnem naslednje točke:

Položaj Jugoslavije

Glede na razne vznemirljive vesti v zvezi z zunanjepolitičnim položajem, ki so se z raznih strani razširile, so bili v četrtek preteklega tedna novinarji pri predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću in pri podpredsedniku dr. Mačku, ki sta jim izjavila:

Pristojni faktorji budno spremljajo in pravilno ocenjujejo vse dogodke. Pri odločanju o teh dogodkih stalno upoštevajo najvišje interese države in naroda: neodvisnost in teritorialno integritetnost.

1. Prehrana in oskrba države, v kolikor je odvisna od domače proizvodnje, je tesno povezana s problemom pospeševanja kmetijske proizvodnje in racionalnega diriganja izvoza kmetijskih proizvodov. Zaradi tega je potrebno, da se naša domača proizvodnja dvigne z vsemi razpoložljivimi sredstvi ter vskladi vse delo pri ureditvi potrošnje in izvoza, upoštevajoč predvsem potrebe prehrane našega lastnega prebivalstva.

2. Prehrana prebivalstva pasivnih pokrajin se lahko v sedanjih prilikah zagotovi z izvajanjem večjih javnih del, ki bi nudila prebivalstvu primeren zaslužek, in s stalno preskrbo teh pokrajin z vsemi potrebnimi količinami živil po najnižjih cenah ter s primernimi prevoznimi ugodnostmi za oddaljene kraje.

3. Eden glavnih pogojev za pospeševanje kmetijstva je nujno potrebna reorganizacija kmetijske službe. Ta služba se mora docela ločiti od splošnih upravnih oblasti ter se organizirati kot samostojna posebna oblast, ki ji je treba omogočiti čim intenzivnejše udejevanje na terenu.

4. Kmetijsko ministrstvo mora v državnem proračunu staviti na razpolago čim večja denarna sredstva za pospeševanje kmetijstva, prav tako pa je treba v banovinskih proračunih predvideti v ta namen čim večje vsote.

5. Takoj naj se izdajo primerni ukrepi za obdelavo vseh razpoložljivih površin plodne zemlje. Izvršiti je treba sklepe, ki so bili sprejeti na konferenci v kmetijskem ministrstvu 13. t. m.

6. Za povečanje kmetijske proizvodnje je treba izkoristiti vse tehnične možnosti. Zaradi neracionalnega gospodarstva in starinskega načina gnojenja zemlje, izgublja naše kmetijstvo ogromne vrednosti. Zemlja je nezadostno gnojena. V današnjih prilikah kmet ne more kupovati dragih umetnih gnojil. Da se uredijo gnojilšča in gnojilne jame je treba poceniti cement, potreben v kmetijske svrhe, v prvi vrsti z uklenjenjem državne trošarine.

7. Določevanje in kontrola cen, ki so pri kmetijskih proizvodih tako spremenljive, naj se razširi tudi na industrijske in vse druge proizvode, ki jih mora kmet kupovati, predstavnikom kmetijstva pa naj se zagotovi sodelovanje pri določevanju in kontroli cen.

8. Čim prej naj se določi cena za modro galico za prihodnjo sezono in zagotove dovoljne količine, obenem pa naj se nadaljuje akcija za osnivanje zadružne tovarne za modro galico. Za pobijanje škodljivcev, ki ogražajo naše sadjarstvo, naj se izdajo nujni ukrepi, da se zagotove potrebne količine zaščitnih sredstev in dovoljne količine rafije.

O povečanju kmetijske proizvodnje smo že v našem listu mnogo pisali in še bomo. Rekli smo že, da niso imele vse dosedanje konference pričakovanega uspeha, ker niso vpoštevale glavnih vzrokov padanje produkcije oz. njenega dviga. To so predvsem nizke cene kmetijskih pridelkov pomanjkanje denarnih sredstev pri naših kmetih in brez načrtno trošenje javnih sredstev za te svrhe.

S starih in novih bojišč

Medtem ko je letalska borba med Nemčijo in Anglijo v času glavnih naporov za premoč na Balkanu in evropskem jugovzhodu nekoliko popustila, naglašajo proti koncu tedna angleška in nemška poročila o poostreni letalski borbi. Nemški letalski napadi so veljali zlasti Londonu, kjer so povzročile bombe večjo škodo in je bilo tudi število žrtev dokaj znatno.

Poleg tega so Nemci napadali vzhodno škotsko obalo in Orknejske otoke. Z bombami so zopet zasipali pristanišče v Portsmonthu. V Kanalu St. George je bila potopljena neka 10 tisoč tonska angleška trgovska ladja.

Seveda so tudi Angleži z letali obiskovali zlasti zasedeno ozemlje.

NA AFRIŠKIH BOJIŠČIH

so po vsem, kar je mogoče povzeti iz obojestranskih poročil, Angleži še vedno v premoči. Iz Libije in Eritreje zadnji čas ni posebnih novic, v Abesiniji pa prodirajo angleške čete proti Addis Abebi, od katere so oddaljene sedaj še 270 kilometrov.

V italijanski Somaliji so Angleži zavzeli mesto Gabredar ob glavni cesti med Mogadiscio in Hararjem. V zvezi s tem poročajo o naraščajočem številu ujetnikov in o znatnih žrtvah na nasprotni strani.

Italijanska poročila govore o manjših letalskih napadih po raznih krajih ter o krajevnih bojih v Eritreji.

Angleške ladje so v Egejskem morju potopile italijansko podmornico »Amfitride«, ki je skušala izvesti napad na britanski konvoj.

Novozelandska križarka »Leander« je v Indijskem oceanu prisilila k vdaji italijansko ladjo »Ramb I«. Pri tem je bilo ujetih 11 italijanskih častnikov in 89 mornarjev. »Ramb I« je bila tako poškodovana, da se je pičlo uro po predaji potopila.

VPRAŠANJE SIRIJE

Iz madžarskih virov prihajajo poročila, da Angleži nameravajo zavzeti Sirijo, ki je mandatno ozemlje Francije.

Zaradi tega je bil dosedanji vrhovni komisar v Siriji general Dentz imenovan za vrhovnega poveljnika francoskih oboroženih sil na Bližnjem vzhodu.

V GIBRALTARJU

Angleži z vso naglico izpopolnjujejo utrdbe in druge potrebne vojaške naprave. Iz Kanade je prispelo večje število delavcev, ki so posebej izvežbani za vrtanje rudnikov in predorov. Ti grade zdaj v Gibraltarju noč in dan podzemne bolnice, skladišča, zaklonišča in celo urade. Ko bodo dela dokončana, bo Gibraltar po sodbi strokovnjakov najpopolnejša in najbolj nezavzetna trdnjava na svetu.

NEMCI V MAROKU

V Casablanca v francoskem Maroku je prispelo zadnji čas nad sto nemških častnikov. Baje je njihova naloga v tem, da nadzirajo vse vojaške in gospodarske francoske ukrepe na tem ozemlju v zvezi s točnim izvajanjem določil nemško-francoskega premirja.

MED SIAMOM IN INDOKINO

je po zaslugi japonske diplomacije prišlo do podpisa mirovne pogodbe, s katero je francoska Indokina odstopila nekaj ozemlja Siamu.

S tem je seveda francoski položaj na Daljnem vzhodu oslabilen, pač pa naglašajo Japonci, da bo sedaj mogoče mnogo bolj širokopotezno sodelovanje med državami Daljnega vzhoda, češ da se je tudi Francija voljna prilagoditi novo nastajajočemu redu v tem delu sveta. Japonska se je sedaj prvič uveljavila kot vodilna država Daljnega vzhoda.

■ Od 27. februarja do 5. marca so Angleži po bojiščih izgubili 23 letal, Nemci pa 15.

Okrog Grčije in Turčije

V zvezi z borbo za Balkan in hkratu z izglasovanjem Rooseveltovega zakona v Ameriki postaja dan za dnevno bolj pereče vprašanje

n o v e f r o n t e

na Balkanu, kjer se ne odigrava več na albanskih tleh samo krajevni spor med Italijo in Grčijo, marveč se pripravlja pomemben spopad med osnima silama ter Anglijo in njenimi zavezniki na drugi strani.

Do trenutka, ko to pišemo, položaj še ni razčiščen, vendar utegne vsak trenutek priti do odločilne jasnosti.

NEMŠKI ULTIMAT?

Poročila o Grčiji si silno nasprotujejo. Nekatere vesti trdijo, da Nemčija pritiska na Grčijo, naj bi končala spor z Italijo. Druge so že namigavale o nekakem premirju. Italijanska uradna poročila so jih takoj preklicala, hkratu pa naglasila, da je zveza med Italijo in Nemčijo neporušljiva.

Zadnje vesti zopet zatrjujejo, da je Nemčija preko svojega konzula v Atenah že izročila grški vladi ultimativno noto, v kateri zahteva mir in odstop nekaterih oporišč italijanskim in nemškim vojnim silam.

Drugi celo poročajo, da so nemške čete iz Bolgarije že prekoračile grško mejo.

Iz vseh teh vesti je mogoče posneti kot dejstvo samo to, da si obe stranki prizadevata

na skrajnem balkanskem jugu dobiti trdna in varna oporišča za nadaljno borbo. Negotovost po vsej priliki ne bo mogla več dolgo trajati in bo položaj mogoče še tekom tega tedna popolnoma razčiščen.

TURČIJA

Grčija je v tem trenju seveda samo prehodna točka. Dalje se križajo interesi sprtih strank v Turčiji in na Bližnjem vzhodu (Irak, Sirija itd.) Zato tolikšen interes za Turčijo in borba za njeno naklonjenost in prijateljstvo.

Turčija je seveda na moč previdna. Vežejo jo pogodbe z Anglijo, Rusijo in novi dogovor z Bolgarijo. Vojaška pogodba z Anglijo ima pripombo, da je ne sme sodelovanje z Veliko Britanijo spraviti v spor z Rusijo. To je seveda razumljivo, ker je Turčija vprav z ruske plati najbolj ranljiva.

Medtem ko vsa nemška in italijanska zatrudila naglašajo, da Turčija ne bo spremenila svojega dosedanjega zadržanja in bo torej še nadalje ostala nevtralna, sodijo angleški krogi drugače. Ti naglašajo, da se je Turčija čutila ogrožena že ob prihodu nemških čet v Rumunijo, še bolj pa sedaj, ko so Nemci vkorakali v Bolgarijo. V danem trenutku se bo Turčija — tako sklepajo in zatrjujejo Angleži — odločila za poseg v vojno na angleški strani.

Iz teh vesti bi skoraj smeli sklepati, da diplomatski borba za turško naklonjenost še ni popolnoma končana. Morda je tudi ne bo odločilo dogajanje na evropskih bojiščih, ampak mogoče bodoče zadržanje Amerike. Verjetno je namreč, da Turčija nima niti dovolj orožja niti drugega vojnega materiala za uspešno vojskovanje.

Po dosedanjem razvoju bo torej Amerika usodni jeziček na tehtnici svetovne usode. To dejstvo pa zopet sproži cele plazove novih možnosti in najrazličnejših vprašanj, o katerih bi bilo danes še nesmiselno razpravljati. Pred vsak odgovor bi namreč morali postaviti pogojni »če«, s čimer odgovor seveda izgubi domala vso svojo vrednost.

■ Italijanski pravosodni minister Grandi, dolgoletni poslanik Italije v Londonu, je te dni odrinil na bojišče. Je to že deseti italijanski minister, ki je na bojišču. Njegove posle je prevzel Mussolini.

Italijanski vojaki v Albaniji, ki se pod poveljstvom generala Cavallera uspešneje branijo pred grškimi napadi

Predno
greš spat
čisti zobe
Sargov
KALODONT
proti zobnemu kamnu

Kmetška mladina

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Naše Društvo kmetških fantov in deklet je po dolgem času zopet javno pokazalo, da kljub težočam, ki so nastale v preteklem letu, nismo pustili našega programa brez izvršitve. V nedeljo 9. marca t. l. smo priredili gostovanje na Skaručni z igro »Ponos za ponos«.

Vsi igralci so svoje vloge zelo dobro rešili. Gledalci, ki so napolnili Vodetovo dvorano so bili z igro in petjem zelo zadovoljni. Saj nam je v teh časih potrebno tudi malo smeha in zabave.

S svojim delom bomo nadaljevali in dokazali, da hodi kmetška mladina pri svojem prosvetno-kulturnem delu pravo pot.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Naše Društvo kmetških fantov in deklet je imelo dne 11. III. 1941. svoj 11. redni občni zbor, na katerem se je zbralo 38 članov in članic. Za predsednika je bil izvoljen tov. Joško Tomažič, kateri je letos obhajal 10-letnico svojega predsedovanja našemu društvu. Nadalje je bil izvoljen sledeči odbor: podpredsednik tov. Branko Zabovnik, načelnica ženskega odseka tov. Frančiška Štampar, tajnik tov. Janko Rozman in blagajnik tov. Grubič Slavko. Vkljub vsem zaprekam, ki se nam zoperstavljajo, delamo do zmage naprej. O naših kulturnih prireditvah v teku preteklega poslovnega leta smo sproti obveščali javnost v našem glasilu »Grudi« in v Kmetškem listu. Občni zbor je dal našemu dolgoletnemu predsedniku zasluženo priznanje. Saj je žrtvoval ves svoj prosti čas našemu društvu, kulturni povzdigi naše vasi in vzgoji doraščajoče kmetške mladine. Jožku Tomažiču najvišje priznanje.

Tov. dr. Igor Rozina je dne 9. III. 1941. imel v zadružnih prostorih predavanje o sedanjem svetovnem položaju. Predavanje se je vršilo v navzočnosti 30 članov, kar kaže, da se kmetška mladina zelo zanima za vse dogodke in pojave v svetu. Predavatelju se na tem mestu v imenu vseh prav prisrčno zahvaljujemo. Želimo si še mnogo takih predavanj.

Pokoinemu tovarišu Kristanu

Komaj sonce je pomladno zasijalo,
nam prineslo žalostno je vest,
da zapustil si nas Ti...

In zvonovi so zapeli zadnjo pesem,
pri odprtem grobu smo se skupaj zbrali
ob slovesu žalostni...

Res, telo se tvoje je od nas ločilo,
ali duh in delo tvoje še živi
v srcih, in se bo nadaljevalo,
kakor vodil si ga Ti!

Pomladna naj ti gruda lahka bo
saj vedno iz srca si ljubil jo!

S. Letnar

Josip Kodrič

V Sv. Križu pri Kostanjevici je umrl ugledni in priljubljeni posestnik Josip Kodrič, ki je dolga leta predstavljal osrednjo osebnost naprednega gospodarskega, socialnega in nacionalnega gibanja v občini. Udejstvoval se je v naših nacionalnih organizacijah, podružnici Kmetijske družbe in stal vedno v prvih vrstah SKS in sedaj v Jugoslov. nacionalni stranki. Kljub težkim udarcem, ki so mu jih prizadejali politični nasprotniki, ni pokojni Kodrič nikdar klonil. Ostal je značajan mož, zvest svojemu prepričanju do groba in neuklonljiv do poslednjega dne. Krška dolina bo Kodriča težko pogrešala, povsod ga bo manjkalo, kjer je tako krepko zastavljal svojo besedo in delo.

DRAGI JOŽE!

Tvoje zadnjo spremstvo je pričalo, kako priljubljen in visoko ocenjen si bil v Tvojem kraju in tudi daleč izven njega. Nosili so Te gasilci, peli so Ti Sokoli, spremljali uniformirani oboji. Na stotine prijateljev in tudi Tvojih miselnih nasprotnikov. Kdo Te ni ljubil in spoštoval?

Bil si dobričina. Komur si mogel, si pomagal in s Tvojo dobroto si bil kot pravi pregovor: dostikrat sirota. Na Tvoji zemlji je dobil prostora »gasilski dom«, pod Tvojo streho vadi sokolsko društvo. Vsem si bil kot pravi oče. V vseh težavah smo se obračali na Te in nisi nikdar odklonil. Kot svoječasni župan in dolgoletni občinski odbornik si delal za do-

brobit vseh občanov. Nisi ločil svojih političnih nasprotnikov. Vkljub temu nisi imel miru. Tik pred smrtjo si bil deležen neodpustljivih žaljivk, od tistih, ki ne vidijo v svojem očesu bruna, na drugem spotikajo smet. Odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo.

Ostal si mož do smrti. Takih je že malo. Nismo mislili na pustni torek, da nas tako kmalu zapustiš, saj si bil še spremljal na zadnji poti svojega očima g. Colarič Martina, katerega smo vsi spoštovali. Zaželel si, da Ti zapoje kot zadnjo Tvojo ljubljeno pesem »Ko so fantje proti vasi šli...« Tudi ta želja se je izpolnila. Z ganljivimi besedami sta se poslovila od Tebe Tvoja prijateljica Šinigoj in Malnarič, s solzami še vsi drugi. Ostal nam boš v trajnem spominu, manjkalo Te bo povsod. Teško pa Te bo pogrešala Tvoja družina, katero si tako ljubil.

Naj Ti bo lahka zemlja!

Tvoj prijatelj.

Pokoj njegovi duši in slava njegovemu spominu. Njegovim svojcem naše najgloblje sožalje.

Politične boležke

V nedeljo, 9. t. m. so se vršile seje sledečih odborov sreskih organizacij Jugoslov. nacionalne stranke.

V Mariboru za levi in desni breg. Poročala sta Ivan Pucelj in dr. Branko Vrčon. Sejo je vodil predsednik dr. Franjo Lipold.

V Ljutomeru je sejo vodil predsednik sreske organizacije Franc Skuhala. Poročala sta Milan Mravlje in Andrej Uršič.

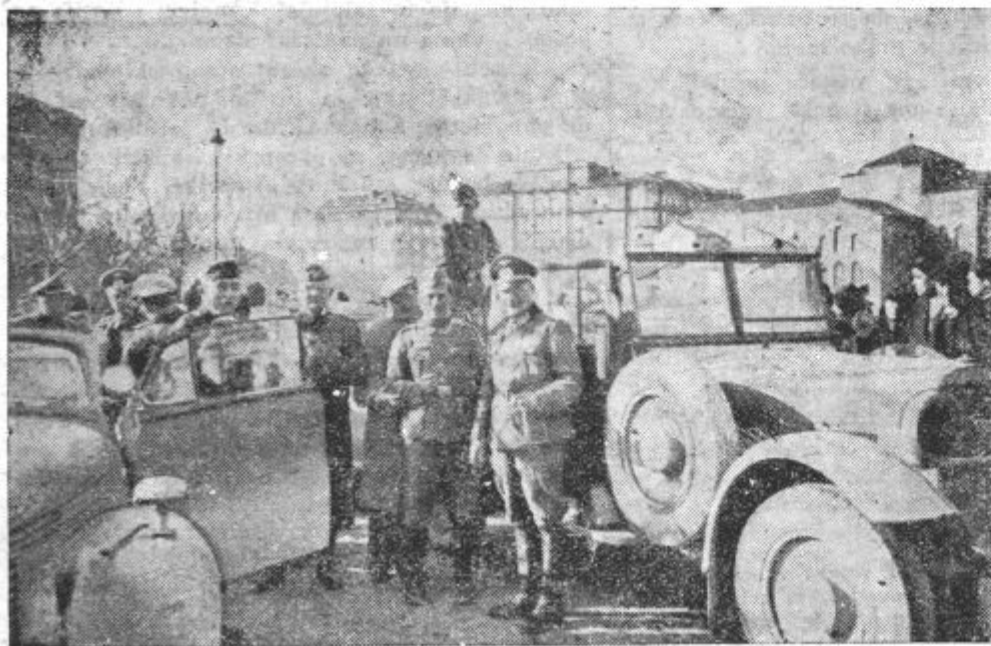
V Ljubljani sta se mudila v nedeljo podpredsednik stranke g. Jovo Banjanin in dr. Grga Andjelinovič. Imela sta razgovore s člani našega banovinskega odbora.

HRVAŠKI POGOJI ZA KONCENTRACIJSKO VLADO

Povodom govoric o koncentraciji vseh političnih skupin v Jugoslaviji je prineslo glasilo dr. Mačka »Hrvatski dnevnik« uvodnik, v katerem razmotriva o koncentracijski vladi in o pogojih, pod katerimi bi Hrvati na tako vlado pristali, oziroma v njej sodelovali. Hrvatski dnevnik piše:

»Res ne vemo, čemu bi se opravljali ti posli bolje, če bi sedeli v vladi Milan Grol, inž. Miloš Bobić in drugi. Njihova navzočnost v vladi bi gotovo prav nič ne vplivala na razvoj naše zunanje politike, ki je zrela in preiščljena. Ali pa bi njihova navzočnost vplivala ugodno na razvoj naše notranje politike bi se lahko videlo šele po jasnih in decidiranih izjavah predstavnikov opozicije glede njihovega stališča do sporazuma. Za nas je predvsem merodajno, kako stališče bi zavzemala opozicija do Hrvatov in politike sporazuma, ki je bila inavgurirana na temelju modre iniciative kneza namestnika. Hrvati smo odločeni podpirati to politiko in storiti vse, da bo tudi uspela. Vara se vsak, ki misli, da bodo Hrvati podpirali kogarkoli, ki bi poskušal razdejeti to, kar so zgradili po veliki borbi in z veliko ljubeznijo.«

»Ako žele Grol in stari radihali — piše dalje »Hrvatski dnevnik« —, da se nadaljuje delo sporazuma, potem naj ga podpirajo tudi v opoziciji. Strinjamo se s splitskim »Narodnim listom« (glasilom jugoslovenskih nacionalistov v Hrvatski), ki pravi, da se moramo do 6. septembra zbrati vsi okoli mladega kralja. Toda to zbiranje se more izvršiti samo na temelju misli, ki daje državi moč, to je na misli sporazuma in enakopravnosti vseh treh narodov Jugoslavije. Kdor misli, da je treba rušiti to, kar je dalo državi potrebno moč v naj-

Celnik nemškega motociklističnega oddelka na trgu pred cerkvijo Aleksandra Nevškega v Sofiji

Nemški letalec
pred cerkvijo
svete Sofije

bolj usodnih časih, in kdor ne proži dovoljnih garancij, da ne bo samo spoštoval, temveč tudi podpiral pridobitve političnih izkušenj, ta ne služi niti kralju niti državi. Zbiranje je mogoče samo okoli temelja, na katerega je bila postavljena naša notranja politika 26. avgusta 1939. Kdor drugače misli, ta stavi na krivo karto.

List nič ne omenja možnosti vplivov na spremembo naše vlade v slučaju spremenjene zunanje politične situacije.

ODMEV NAŠE IZJAVE V ITALIJI

O izjavi min. predsednika Cvetkovića in podpredsednika vlade dr. Mačka poudarjajo beograjski dopisniki italijanskih listov, da je pomirljivo vplivala na vso jugoslovensko javnost. Dopisnik »Giornale d'Italia« in »Piccola« poudarja v poročilu iz Beograda, da sta min. predsednik Cvetković in podpredsednik dr. Maček s svojo izjavo, v kateri poudarjata, da jugoslovenska vlad budno spremlja in pravilno presoja vse dogodke s stališča državnih in narodnih interesov, upoštevajoč neodvisnost in ce-

loto države, odločno presekala vse alarmantne glasove, ki so prihajali iz tujine, nakar pravi med drugim:

Znano je, da tako Rim kakor tudi Berlin nikakor ne nameravata vplivati na zadržanje Beograda. V resnici je bil nedavno obisk min. predsednika Cvetkovića in zunanjega ministra dr. Cincar-Markovića v Berghofu izvršen izključno na pobudo Jugoslavije. Zato so vsi alarmantni glasovi fantazija. V dneh po prihodu nemških čet v Bolgarijo se more z zadovoljstvom poudariti, da niso nastale nobene temeljne izpremembe v orientaciji balkanskih držav. Če se pusti ob strani turško presojanje, ki je prav tako realno in vedro in ki ga predstavljajo pozitivni elementi, se more zadržanje Jugoslavije motriti z blagonaklonjeno pozornostjo. Kljub gotovi nervoznosti in razburjenju, ki se je v početku marca opazilo v nekaterih delih javnosti, se more ugotoviti, da se odnosi razvijajo normalno in da v odgovornih krogih Beograda z zadovoljstvom poudarjajo prijateljske odnose Italije in Nemčije do Jugoslavije, kakor tudi istovetnost v naziranjih sil osi in Jugoslavije o aktualnih problemih.

Angleški napad na Lofotske otoke

Pretekli teden je izvršila angleška mornarica uspešen napad na Lofotske otoke, ki leže v bližini norveške obale in spadajo k Norveški. Otoke imajo zasedene Nemci. Načrt za napad je vseboval naslednje tri cilje:

1. Uničenje zalog, potrebnih za proizvodnjo ribjega olja. Zdaj je namreč na Lofotih glavna sezona za proizvodnjo ribjega olja, kakor tudi glavna sezona ribolova ter pridobivanja drugih pridelkov in proizvodov, ki so norveška posebnost in ki jih je zdaj Nemčija v celoti zasegla. Za Nemčijo ima proizvodnja ribjega olja poseben pomen zaradi tega, ker služi to olje za izdelovanje glicerina, ki se potrebuje v industriji eksplozivnih snovi.

2. Uničenje vseh nemških odnosno tujih ladij, ki plovejo na tem področju pod nemško kontrolo.

3. Uničenje odnosno zajetje Nemcev, ki so postavljeni kot nadzorniki nad norveško ribarsko industrijo, kakor tudi zajetje onih desidentskih Norvežanov, ki nudijo Nemcem pomoč.

Angleška mornarica je izvršila napad na Lofote v torek zgodaj zjutraj. Dočim so lahke edinice napadle nemško in od Nemčije kontrolirano trgovinsko brodovje, pa so se norveški mornarji skupaj z angleškimi vojaki izkrcali na otočju. Napadi na vse poprej omenjene ob-

jekte so se končali s popolnim uspehom. Popljenih je bilo 9 nemških trgovinskih ladij, ena norveška trgovinska ladja pod nemško kontrolo ter ena nemška oborožena obalna patrolna ladja. Sovražnik je izgubil na ta način približno 18.000 ton svojega brodovja, med drugim eno polno natovorjeno veliko ladjo s približno 10.000 tonami.

Ko je angleška mornarica dokončala svojo akcijo, se je umaknila ter vzela s seboj 215 nemških ujetnikov in 10 Norvežanov. Prav tako so Angleži vkrcali na svoje brodovje tudi precejšnje število norveških patriotov, ki so izrazili željo, da bi se pridružili svojim sodržavljanom, ki se že na angleški strani bore za stvar svobode.

Angleški napad na Lofote je naletel le na majhno obrambo. En nemški mornariški častnik ter 6 mornarjev je bilo ubitih, dočim Angleži niso utrpeli nikake škode, niti ne človeških žrtev.

Vabilo

KMETSKA POSOJILNICA LJUBLJANSKE OKOLICE V LJUBLJANI vljudno vabi vse one vlagatelje, ki se še niso zglasili radi dogovora o izplačilu hranilnih vlog, da se čim prej zglasijo v njeni poslovalnici med 8. in 12. uro.

Mesto Solun

Mesto Solun je prastaro mesto, čigar ime pogosto srečujemo na straneh zgodovine. Mesto je okoli l. 300 pr. Kr. ustanovil makedonski vladar Kasandros Makedonski in ga imenoval po svoji soprogi, hčeri Tesalijke Nikesipolis. Začetkoma so imenovali Solun Tesalonike, kasneje pa je zlog te odpadel in je ostalo samo Salonike. (Primerjaj francoski naziv za Solun: Salonique!)

Solun je igral že nekdanj veliko vlogo zato, ker ima ugodno obmorsko lego. Leži ob znanem solunskem zalivu, kateri je zelo odrpt in je v smeri severa proti jugu dolg 18, širok pa 14 km. V zaliv se izlivajo reke Bistrica, naš Vardar in Salamarija. S solunske obale zapaša zelo redek pojav v Sredozemskem morju, namreč, da pozimi voda v solunskem zalivu zamrzne.

Sam Solun je zgrajen ob rtiču Hordiat (1200 m) in šteje dandanes okrog 300.000 prebivalcev, od katerih je več ko 60.000 Židov, ki so se naselili v Solunu iz Španije, kjer je nekdanj divjala slovita španska katoliška inkvizicija. Zato je tudi razumljivo, da je večina solunske trgovine v židovskih rokah. Ti židje govore neko čudno mešanico španskega dialektičnega in arabsko turškega jezika, prav kakor je to pri nas v Sarajevu, v katerem prebiva tudi veliko priseljenih španskih židov, ki so tihi ali pa javni družabniki mnogih trgovskih in drugih donosnih podjetij.

Solun je na Balkanskem polotoku najznamenitejše pristanišče, ki ima dobre in solidne zveze s Suezom, Carigradom in drugimi pristanišči v zapadnem delu Sredozemskega morja. Posebno je živahna trgovina med Solunom in egiptsko Aleksandrijo. Da se je Solun v trgovskih ozirih tako visoko dvignil, gre zasluga tudi dobrim kopnim zvezam Soluna s Povardarjem po solunskovardarski poti, s Carigradom po solunsko-carigrajski poti mimo planine Golik in z albanskim Dračem po solunsko-draški trgovski in prometni poti. Poslednja je še do pred svetovne vojne peljala skozi makedonski Bitolj, kar smo omenili že v našem članku o Bitolju, o katerem smo pisali, ko so ga pred meseci bombardirala italijanska letala.

V Solunu živi veliko Srbov. Naša država, ki veliko pretovarja preko Soluna, ima tam svoj konzulat, ki je eden izmed nešteti v predmestju Kalamarija, predmestju konzulatov in sedežev velikih trgovskih družb.

ČITAJTE IN NAROČAJTE »KMETSKE LIST«!

Zahvala

Podpisani ANTON KELBL, posestnik v Bohinjski Beli št. 16, sem utrpel požarno škodo. Zavarovan sem bil pri domači zavarovalnici

»JUGOSLAVIJA«

ki mi je škodo takoj ocenila in mi tudi takoj izplačala odškodnino v moje polno zadovoljstvo. Zaradi tega to zavarovalnico vsakomur najboljšo priporočam.

BOHINJSKA BELA, dne 30. decembra 1940.

Kelbl Anton

Od kulija do človeka

V listu »Neues Wiener Tagblatt« je znani publicist in strokovnjak v kolonialnih vprašanjih dr. Jurij Semjov objavil zanimiv članek, ki ga zaradi njegove aktualnosti ponatiskujemo v prevodu v pričakovanju, da bo zanimal tudi naše čitatelje.

Vprašanje kolonij, o katerem so dve deset let krčevito molčali, je sedaj tik pred rešitvijo. Bližnja bodočnost bo na to dala brez dvoma praktičen odgovor. Zato je sedaj na dlani, da spregovorimo o nekaterih momentih, ki so načelno in praktično enako pomembni v tem vprašanju.

Kaj je bilo tisto, ki je kolonialne pionirje tekom mnogih stoletij vleklo v čezmorske dežele? Na to vprašanje ni tako lahko odgovoriti. Večjo vlogo kakor gospodarski interesi je morda igralo hrepenenje po neznanem, želja po pustolovščinah, »magična moč daljine«. Toda vse to velja samo za dobo odkritij in kolonialnih osvojevanj. Izza trenutka, ko se je pričelo njih naseljevanje in izkoriščanje, stopijo drugi nagibi v ospredje.

VLOGA TRGOVCA

Ako se hočemo omejiti na kolonialno zgodovino novejših dob — morda nekako izza odkritja Amerike — lahko takoj zasledimo, kako so po stopinjah osvojevanja železnih pustolovcev, včasih pa celo hkratu z njimi prihajali trgovci čez morje. Še več kakor to: temelj prve Kolumbove odprave (ekspedicije) je bila misel na trgovino z vzhodom, torej ista misel, ki je že prej vodila Vasca de Gama na pot okoli Afrike. Ideja trgovinstva, zlasti posredne trgovine, je že v 17. stoletju povzročila ustanovitev nizozemskih in vzhodnoindijskih družb. Njihovemu zgledu sta sledila Richelieu (izg. Rišelje, danes ena najmočnejših kapitalističnih družin na svetu) in Colbert (Kolber), ko sta ustanovila svoja vzhodnoindijska podjetja. »Poglejte si Nizozemsko«, je rekel Richelieu leta 1626, »ki je najbogatejša dežela v vsej Evropi, čeprav sama ne premore nič drugega razen sir in slanike.« Vir nizozemskega bogastva je zagledal Richelieu v posredni trgovini med vzhodom in evropskimi deželami. — Enak primer je bil tudi z Genovo, ki »se je razprostirala po golem skalovju in ni premogla nič svojega«.

Trgovina je v tistih časih imela enostransko lice. Kolonije so morale dobavljati »eksotične« proizvode, za kar so prejemale tisto malo blaga, kar ga je bilo tedaj evropski industriji — in še to prav v majhnih množinah na razpolago. Vlogo deviz s stalno vrednostjo sta tedaj v medsebojnih odnosih igrala zlato in koral, kar so tedaj vsi evropski trgovci v ta namen kupovali v Španiji. Čisto po eksotičnih proizvodih, ki so jih dobavljale kolonije,

je vzniknila misel, da bi pridobivali vse te proizvode na lcu mesta — misel na plantažno gospodarstvo, ki se prav zgodaj razmahne povsod. Ze križarji so v kraljestvu Jeruzalemu uredili nasade bombaževca, ako o Špancih v Ameriki že sploh molčimo. Sorazmerno z razvojem evropske industrije so kolonije vedno bolj postajale dobaviteljice surovin. Ze v 18. stoletju niso več glavni kolonialni proizvodi poper in druge dišave, kakor za časa Kolumba, ampak poleg čaja in kave — surova svila, bombaž in indigo za tekstilne obrate, sok sladkornega trsa za tovarne za sladkor, bengalski soliter za smodnišnice, a razen vrste tropskega lesa za evropske mizarje, ki so tedaj ustvarjali brezprimerno nedosegljive vzorce svoje umetnosti.

»Industrijska revolucija«, ki se je že konec 18. stoletja pričela v Angliji, je v 19. stoletju naglo vzcvetelo evropsko industrijo postavila pred vprašanje novih tržišč. Vzoredno s tem je naraščala potreba po vedno novih industrijskih surovinah. Bilo pa je seveda lažje zadostiti tej potrebi kakor dobiti kupce za tiste industrijske izdelke, ki so jih stroji z vedno naraščajočo hitrostjo metali na trg. Iskanje odjema v velikih množinah postaja glavna vzpodbuda za širjenje kolonij. Prav v tej dobi nastopi slavnoznan tip angleškega misijonarja, ki potuje po neciviliziranem svetu »z biblijo v eni roki in z vzorci blaga v drugi«. Po zaslugi razvoja v svetovnem prometu postajajo medsebojni odnosi med industrijskimi deželami in kolonijami vedno tesnejši. Industrija, trgovina in banke enako zaslužijo pri kolonijah. V vodilnih deželah se nabira razpoložljiv kapital, ki se mu hoče zaposlitve. Temu kapitalu se odpira delovno polje v kolonijah. V drugi polovici 19. stoletja so banke, pomembne železniške in industrijske družbe pogosto dale svojim državam pobudo za čezmorska podjetja, ki so jih pozneje drago veljala. Za to je dovolj primerov: naj zadostuje omeniti Belgijski Kongo, francoski Maroko in Tunis, zasedbo Južne Afrike in Rodezije po Angležih.

VPRAŠANJE DOMAČINOV

Vprašanje kolonizacije (naseljevanja) samo na sebi zavzema v izmeni kolonialnih ciljev in načel čisto posebno stališče. Kolonizacija je zamotano vprašanje, ki ga ni mogoče utesniti v enoten obrazec. Nanj vplivajo veliko bolj politični, verski in socialni vzroki nego čisto gospodarski. Po ogromnih planjavah, ki so bile v vseh časih najljubši predmet kolonialne politike — v tropskih in monsunskih pokrajinah — si tega vprašanja v omembe vredni izmeri sploh ni mogoče misliti. Sploh niso kolonije nikoli osvajali zaradi naseljevanja, ampak je bil to le spreten pojav osvajanja in jim je naknadno dajalo svoj smisel.

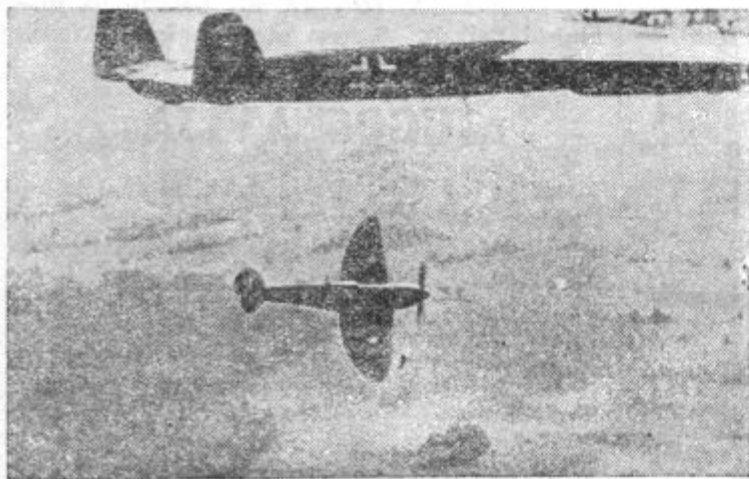
Prav tako ni mogoče ugotoviti neposrednega sorazmerja med obsegom kolonialne posesti in nje naselitvijo. Nemčija, ki je v 18. in v začetku 19. stoletja na vse vetrove vrgla ogromno množino naseljenikov, tedaj sploh ni imela nobenih čezmorskih kolonij. Italija, do najnovejših dob klasična dežela izseljevanja, je imela ob svetovni razdelitvi kolonij bore majhen delež. Na drugi strani srečamo vprav nasprotno sliko: v Angliji, na Nizozemskem, v Franciji in v Belgiji obseg kolonialne posesti daleč prekaša izseljevanjsko zmoglost matičnih dežel. Tega vprašanja ne smemo preveč poenostavljati. Kolonizacija je nesporno v zvezi z vprašanjem gostote prebivalstva v matični deželi, vendar je ta zveza bolj zamotana kakor se jo navadno slika. Tu ne gre za mehanično razredčenje prebivalstva s pošiljanjem odvišnih množic v kolonije, ampak za oskrbo novih delovnih virov za te množice. Italijansko prebivalstvo naraste vsako leto za pol milijona, japonsko celo za cel milijon. Čisto neizvedljivo je, da naj bi vsako leto tako veliko

Prav tu se dviga v ospredju stoječe vprašanje kolonialne organizacije, ki ne more biti rešeno brez domačega prebivalstva. Naši dobi gre zasluga za pravilno vrednotenje tega važnega činitelja v kolonialni politiki. Vedno in povsod je misel gospodarskega izkoriščanja kolonij naletela na vprašanje domačega dela, to se pravi, na vprašanje domačega prebivalstva. Kakor si v 16. in 17. stoletju ni bilo mogoče misliti evropskih »faktorij« brez kolonialnih domačinov, ki so jim donasali zlato, slonovo kost ali sok gumijevcev, tako si ni bilo mogoče misliti v 18. stoletju tobačnih nasadov ali nasadov sladkornega trsa brez ljudi, ki bi jih obdelovali. Enako je bila v 19. stol. nemogoča gradnja železnic in nemogoče rudarstvo brez pomoči teh ljudi. Primer Severne Amerike ali Avstralije, kjer so Angleži navidezno izhajali brez domačinov, ne oporeka tem izvajanjem. V obeh teh delih sveta je bilo domače prebivalstvo skrajno redko posejano, zato ni stalo dosti truda, da so Angleži domačine iztrebili. Ko pa so v Ameriki Angleži iztrebili Indijance, so bili prisiljeni uvažati črnce. Ko so v Avstraliji iztrebili domače prebivalstvo, so se s tem postavili pred nerešljivo vprašanje delovnih rok, kar še danes dela ves sklop avstralskega gospodarskega razvoja dvomljiv.

Da bi kdo ponovil angleški način v kolonijah, o tem danes ne more biti več govora. Nihče ne more in neče več iztrebljati domačinov, ker so si vsi na jasnem v tem, da so polnovredna sestavina kolonialnega gospodarskega prostora. Od odnosov do njih zavisi vsa bodočnost kolonij. Zalostne skušnje kolonialne zgodovine morajo biti podlaga za to, da najdemo nova načela za občevarje z domačimi ljudstvi. Pri tem je treba sicer poudariti rasno načelo, vendar brez britskega preziranja drugobarvnega človeka, priznavati njegove pravice in potrebe v življenju, vendar brez francoske asimilacijske igre. (Asimilacija pomeni prilagoditev. Tu je mišljeno pofrancozevanje domačinov v kolonijah.) Zamorca ne smemo pretvarjati v »civiliziranega Evropeca« z manšeti na nogah in s slabo ali le na pol razumljenimi ideologijami v možganih. Tudi ga ne smemo spreminjati v delovno žival in ga ne zastrupljati z žganjem in opijem. Ne smemo ga oropati naravnih pogojev njegovega pravičnega življenja in ustvarjati iz njega »svobodnega proletarca«, to se pravi sužnja kapitalističnih roparjev. To ni samo zapoved človečnosti, ampak tudi ukaz smotrnosti.

PLUTOKRACIJA IN KOLONIZACIJA

Ze nekaj najboljših zastopnikov meščanske demokracije v kolonijah so imeli razumevanje za to, tako na primer Francoz Gallieni in njegov učenec Lyautey. (Plutokracija pomeni

Angleški bombniki in lovci na potu proti sovražnim ciljem. Zadnje čase so pogosto napadli nemške invazijske luke

oblast bogatašev.) Kljub temu se demokratska država ni mogla odločiti za to, da bi krenila na novo pot. Saj bi to pomenilo zanjo toliko kakor zatajitev tistih načel, na katerih je sama zgrajena. Popolnoma dosledno je izročala svoje kolonije zasebnim kapitalističnim podjetjem v izkoriščanje in jih spreminjala v predmet borznih spekulacij ter bankarskih pustolovščin. Samo država, ki pri sebi doma odklanja plutokracijo, je sposobna v kolonijah preprečiti roparsko gospodarstvo.

Taka država bo nastopila v kolonijah kot vse-mogočen gospodar. Česar ne prevzame v svojo režijo, bo vzela pod strogo nadzorstvo. Kolonij ne bo smatrala kot predmet za bogatenje posameznih skupin trgviskih in industrijskih družb, bank in uradnikov, temveč kot del lastnega življenjskega prostora, čegar organizacija se izvede prav tako v interesu matične zemlje kakor v interesu kolonije same. Zakoreninjena v temelj rasnega načela bo nova kolonialna država v črnem ali rumenem kuliju spoznala človeka — ki bo zato z veseljem sprejel ponudeno vzgojo in vodstvo.

Iz naših krajev

× V nedeljo sta priredili organizaciji dobrovoljcev in rezervnih oficirjev vojaški koncert v Ljubljani, ki je bil namenjen spomenu 25 letnice ustanovitve prve jugoslovenske dobrovoljske divizije v Rusiji. Sodelovala je godba 40. pešpolka in vojaški pevski zbor. Koncert je odlično uspel in so ga prenašale vse radijske postaje Jugoslavije.

× Vlomilci in tatvine se po deželi nadaljujejo klub čuječnosti ljudi. Nedavno so vlomili zločinci v pisarno usnjarne Pavla Knafliča v Šmartnem pri Litiji. Navrtali so železno blagajno in odnesli osem tisoč dinarjev. Vlomilci so nato brez sledu izginili.

× V Št. Pavlu pri Stični se je smrtno ponesrečil posestnik Franc Golob. Vozil je proti domu voz stelje. Blizu hiše se je voz prevrnil in pokopal pod seboj gospodarja. Mrtvega so potegnili izpod voza.

× Za novega pomočnika prosvetnega ministra je bil imenovan Jovan Petrovič, gimnazijski ravnatelj v pokoju.

× Zagrebška policija je izdala poročilo, da je bila v Splitu aretirana skupina osmih ljudi, ki je pripravljala napade na imovino neke tuje države. Aretiranci so bili prepeljani v zagrebške zapore.

× Novo predsedstvo Glavne zadruške zveze v Beogradu je bilo izvoljeno pretekli teden na seji širšega odbora. Za predsednika je bil izvoljen predsednik vlade g. Dragiša Cvetković. Za podpredsednika pa so bili izvoljeni dr. Fran Kulovec, Voja Djordjevič, dr. Jančikovič in dr. Avgust Juretič. V izvršni odbor je bil med drugim izvoljen tudi ravnatelj zveze slov. zadrž. Fran Trček.

× Pošiljanje paketov v inozemstvo. Devizna direkcija naše Narodne banke je izdala nove predpise glede pošiljanja paketov v inozemstvo. Odslej se sme pošiljati le pakete v teži do 1 kg, ki ne vsebujejo fižola, olja, sladkorja, mila, usnjenih izdelkov, kovinastih predmetov, zlata, srebra in drugih žlahtnih kovin, kave, čaja, čokolade, popra, gumija in gumijastih izdelkov v vrednosti do 50 din. Paketi, težji od 1 kg in vrednosti nad 50 din so sploh prepovedani izvažati. Do 1 kg teže in vrednosti do 50 din z vsebino zgoraj navedenih predmetov pa se sme pošiljati samo z dovoljenjem devizne direkcije Narodne banke.

× Na grobu svoje matere se je ustrelil na pokopališču v Zalem logu pri Železnikih Ivan Hudolin. Nesrečni fant si je končal življenje s karabinko.

× Orožniki so aretirali te dni morilca Henrika Podpečana, ki je pred dvema mesecema umoril v Ljubljani svojo teto aMrijo Podpečanovo. Ker je bil morilec vojaški begunec, ga bodo najprej izročili vojaškim oblastem, nato pa bo izročen rednemu sodišču.

× Umrl je v Beogradu general Dragoljub Uzunmirković, eden izmed naših najzaslužnejših oficirjev. Sodeloval je v vseh vojnah, ki jih je zmagovito dokončala nekdanja Srbija proti Turkom in Avstriji ter si priboril s svojim junaštvom najvišja odlikovanja.

Iz tujine

■ Bolgarski kralj Boris je sprejel poveljnika nemške vojske v Bolgariji generala Lista. Prav tako je bil ta general s svojim štabom sprejet pri predsedniku vlade Filovu in zunanjem ministru Popovu. (Agencija Avala.)

■ Na Češkem je bil pred nedavnim dan policije pod geslom »Dan za vojno pomoč v Protektoratu«. Nabranih je bilo 3,324.688 kron. Iz lastnih sredstev so dali nemški policijski uslužbenci za to zimsko-pomoč 245.000 kron.

■ Na dunajski šoli za svetovno trgovino so izdelali načrt za pouk spoznavanja Jugovzhoda. Poučevanje je brezplačno. Prednost udeleževanja imajo zlasti mladi trgovci. Poleg splošnih predmetov je posvečena velika pozornost posebno spoznavanju jezikov južnovzhodnih narodov.

■ Agenti zagrebške policije so v Splitu 3. t.m. prijeli osem oseb, ki so imele skladišče eksplozivnega materiala, s katerim so nameravali uprizarjati po naši državi atentate. Zločinske plačance so prepeljali v zapore zagrebške policije in jih bodo po končani preiskavi izročili sodišču za zaščito države.

■ Angleži so priredili na Malajskem polotoku velike manevre, pri katerih sodelujejo vse vrste orožja ter angleški, avstralski, indijski in malajski vojaki. Manevri bodo trajali 14 dni, v veletrdnjavi Singapooreju pa bodo prirejene tudi velike protiletalske vaje in bo mesto ponoči zatemnjeno. Vse kaže, da se bo tudi na Daljnem vzhodu vsak čas vnela vojna, kajti Angleži pač ne bodo zlepa dopustili Japoncem, da bi ti zasedali vedno večje predele Azije na škodo Amerike in Velike Britanije.

■ V Zedinjenih državah so morali Italijani na zahtevo ameriške vlade zapreti italijanske konzulate v mestih Detroitu in samem New Yorku in sicer zato, ker je italijanska vlada zahtevala, naj Američani pozapros svoja konzulata v Napoliju in Palermu.

■ Bivši rumunski kralj Karol je od decembra lanskega leta živel v Španiji, in sicer v znanem mestu Seville, kjer je stanoval v nekem hotelu v družbi svoje ljubice, židinke gospe Lupescu (Wolf). V torek popoldne je poslal Karol svojo služinčad iz hiše in naložil svojo prtljago na tovorni avtomobil ter se dpeljal proti portugalski meji, ki jo je srečno prekoračil. Z njim se je zadrževal v Španiji tudi bivši rumunski minister Urdarianu. Antonescova vlada je pred nedavnim od Španije zahtevala, da bi ji ta izročila kraljevo ljubico Lupescu in generala Urdarianuja. Zato so vsi trije zbežali na Portugalsko.

■ 15. februarja je minilo 150 let, odkar je v Nemčiji umrl znani nemški filozof Lessing. Njemu se ima zahvaliti skoraj vsa izvenangleška Evropa za »odkritje« slavnega angleškega dramatika Shakespearea. Znano je tudi njegovo delo »Modri Nathan«. — Ž.

■ V Parizu so izsledili tolpo mladoletnih razbojnikov, starih od 14 do 18 let. Vodila jih je neka ženska, po imenu Laporte, ki šteje že čez petdeset let. Navajala je mladoletnike na kazniva dejanja, od plena pa jim ni skoro ničesar pre-

puščala. Tudi so med drugim policijski organi pri tolpi zaplenili celo vrsto raznih detektivskih zgodb in romanov, iz katerih so mladi ljudje črpali snov in domišljijo za svoje roparske podvige.

■ Molotov, predsednik ruske vlade, je odpovedal govor, ki bi ga imel govoriti. To odpoved spravlja v zvezo z nemško zasedbo Bolgarije, s čimer SSSR ni prav posebno zadovoljna.

■ Predsednik Združenih držav Franklin Roosevelt je podpisal zakonsko uredbo, ki določa posebne obrambne pasove, tako na suhem, kakor v zraku. Isti zakoni veljajo tudi za ameriško obalo v Tihem in Atlantskem oceanu. Podpisani ukrep bo postal pravomočen šele čez tri mesece. Po preteku te dobe se ne bo smelo tem določenim predelom približati nobeno letalo, niti nobena ladja. Vsi ti ukrepi kažejo, da se tudi Zedinjene države pripravljajo na možnost vojne.

■ Angleški madridski poslanik Hoare se je dalje časa mudil v velikobritanski trdnjavi Gibraltaru in se je po došli poročilih pred nekrogih veliko važnost, posebno odkar je general trdnjavo Singapoore, več ozemelj, ki naj jih Velika Britanija uporabi za svoja oporišča v admiral Stark.

Sejmi

17. marca: Trbovlje, Frankolovo, Podčetrtek, Rečica v Sav. dolini, Motnik, št. Vid/Blokah, Semič, Mengeš, Škofja Loka, Žužemberk.

18. marca: Krško, Stari trg/ Črnomlju, št. Vid pri Blokah, Ormož, Ptuj, Štrigova.

19. marca: Lemberg, Vitanje, Celje, Ptuj, Trbovlje, Vuhred.

20. marca: Šmihel-Stopiče, Ig, Kočevje, Dravograd, Bogojina, Šmarje/Jelšah, Dol. Lendava, Turnišče.

21. marca: Pernovo, Maribor, Sv. Krištof, Žigarski vrh/Sevnico.

22. marca: Celje, Slovenj Gradec, Brežice, Trbovlje, Šmartno ob Paki.

Uradni tečaji za marec

Minister za finance je predpisal za mesec marec naslednje uradne tečaje:

1 napoleon	din	350.—
1 zlata turška lira	"	398.30
1 angleški funt	"	217.50
1 ameriški dolar	"	55.—
1 kanadski dolar	"	54.—
1 nemška marka	"	17.82
1 belga	"	7.13
1 pengö	"	8.76
1 brazilski milreis	"	2.95
1 egiptovski funt	"	215.50

1 palestinski funt	"	214.50
1 urugvajski pezoz	"	18.50
1 argentinski pezoz	"	12.40
1 čilski pezoz	"	1.25
1 turška papir. lira	"	35.40
100 francoskih frankov	"	119.—
100 italijanskih lir	"	228.80
100 švicarskih frankov	"	1276.—
100 nizozem. goldinarjev	"	2365.—
100 bolgarskih levov	"	52.—
100 romunskih lejev	"	28.—
100 danskih kron	"	860.35
100 švedskih kron	"	1310.—
100 norveških kron	"	1012.50
100 pezoz	"	510.—
100 drahem	"	38.50
100 čeških kron	"	150.50
100 slovaških kron	"	150.—
100 finskih mark	"	90.10
100 iranskih (perz.) rialov	"	100.—
100 portugalskih eskudov	"	2202.50

Te mtečajem je že prištet pribitek (»prim«).

„Kmetški list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, pollet. 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inserati po tarifi. Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon inter. št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

„DRAVA“ je prava zavarovalnica malega človeka

Maribor, Sodna ulica 1. v LASTNI PALAČI

Glavno zastopstvo Ljubljana, Pražakova 8-1 in v Subotici, Manojlovičeva 5

Domači zavarovalni zavod — zavaruje za smrt in doživetje — za doto in gospodarsko osamosvojitvev — za rento, starostno preskrbo, preužitke, pokojnino — denar zavarovancev (njihova premijska rezerva) je varno naložen

Kdor želi sebi in svojem dobro, se zavaruje pri Dravi!

Zahtevajte prospekte in obisk zastopnikov!

Iščemo zastopnike in potnike za vse kraje.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu Naš čaj!

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socialne politike in narodnega zdravja v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:
Kmetijski družbi

r. z. z o. z.
v Ljubljani

„EKONOM“

družba z o. z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rudninskega superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnena dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac za vse vrste zidne in strešne opeke

Kmetški hranilni in posojilni dom

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani - Tavčarjeva ulica 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun poštna hranilnice 14.257.
Brzjav: „Kmetškimdom“ — Telefon št. 28-47

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun.
Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice.
Izvršuje ostale denarne posle — Nove vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive **4 do 5%** obrestuje po

Za vse vloge nudi popolno varnost!

Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!